

nadogradnje mašinskih delova, uvođenje novih proizvodnih procesa kojima se smanjuju troškovi poslovanja i dr.).

Naknadni izdatak koji se odnosi na nekretninu, postrojenje i opremu nakon njegove nabavke ili završetka, uvećava vrednost sredstva ako ispunjava uslove da se prizna kao stalno sredstvo, tj. ako je vek trajanja duži od godinu dana i ako je vrednost naknadnog izdatka viša od 100.000,00 dinara.

Naknadni izdatak koji ne zadovoljava prethodne uslove iskazuje se kao trošak poslovanja u periodu u kojem je nastao. Takođe, ako je naknadni izdatak nastao pretežno po osnovu rada, potrošnog materijala i sitnijih rezervnih delova taj izdatak se iskazuje kao tekući trošak održavanja.

Svakodnevno održavanje sredstva u koje spadaju troškovi servisiranja, tehničkog održavanja, manje popravke i sl. ne povećavaju vrednost sredstva, već predstavlja rashod perioda.

Kada naknadni izdaci podrazumevaju zamenu značajnih rezervnih delova, trošak rezervnog dela uključuje se u knjigovodstvenu vrednost sredstava, u momentu kada ti troškovi nastanu, pod uslovom da rezervni deo ispunjava opšte uslove za priznavanje sredstava u skladu sa MRS.

Ukoliko ne postoji podatak o knjigovodstvenoj vrednosti zamenjenog dela, ona se utvrđuje na osnovu nabavne vrednosti takvog novog rezervnog dela, s tim da se ta vrednost umanjuje srazmerno broju meseci korišćenja sredstava.

Vrednovanje nakon početnog priznavanja (po modelu nabavne vrednosti)

Član 29.

Za vrednovanje postrojenja i opreme nakon početnog priznavanja primenjuje se model nabavne vrednosti, u skladu sa MRS 16.

Prema modelu nabavne vrednosti, nakon početnog priznavanja, nekretnine postrojenja i opremu evidentiraju se po nabavnoj vrednosti, umanjenoj za ukupnu akumuliranu ispravku vrednosti po osnovu amortizacije i akumulirane gubitke od umanjenja vrednosti.

Amortizacija nekretnina, postrojenja i opreme

Član 30.

Nekretnine, postrojenja i oprema amortizuju se na sistemske osnovi tokom procenjenog korisnog veka upotrebe.

Korisni vek upotrebe svake pojedinačne stavke nekretnina, postrojenja i opreme procenjuju komisija koju imenuje direktor privrednog društva.

Osnovica za obračun amortizacije je originalna nabavna vrednost sredstva umanjena za procenjenu rezidualnu vrednost tog sredstva.

Rezidualna (preostala) vrednost sredstva je procenjeni iznos koji bi bio primljen danas ako bi sredstvo bilo otuđeno, posle umanjenja za procenjene troškove prodaje, pod pretpostavkom da je sredstvo već na kraju svog korisnog veka i u stanju koje se očekuje na kraju njegovog korisnog veka.

Rezidualna vrednost se utvrđuje ako je procenjeni vek upotrebe sredstava kraći od njegovog ekonomskog veka upotrebe i ako je iznos rezidualne vrednosti materijalno značajan. Ako je rezidualna vrednost materijalno beznačajna, smatra se da je jednaka nuli.

Rezidualna vrednost sredstva na dan njegove nabavke procenjuje komisija koju imenuje direktor privrednog društva.

Procenjeni korisni vek upotrebe sredstava i njegova rezidualna vrednost po potrebi se preispituju, pa ako su očekivanja značajno različita od prethodnih procena, metode i stope amortizacije se prilagođavaju. Prilagođene stope i metod amortizacije primenjuju se za tekući i buduće periode, a iznos koji se amortizuje usklađuje se u skladu sa preračunatom rezidualnom vrednošću.

Nekretnine, postrojenja, i oprema amortizuju se *proporcionalnom metodom*.

Za nekretnine, postrojenja i opremu koriste se sledeći korisni vek upotrebe i stope amortizacije:

Red.br.	Naziv	Korisni vek trajanja (u godinama)	Stopa amortizacije
1.	Građevinski objekti	20-150	5 - 0,67
2.	Vozila	5-30	20 - 3,33
3.	Sušara, delovi za sušaru, transportne trake	5-20	20 - 5
4.	Sistemi za automacko regulisanje procesa sušenja duvana	10-20	10 - 5
5.	Sadilice, priključne poljoprivredne mašine	5 -20	20 - 5
6.	Računarska oprema	2 - 5	50 - 20
7.	Oprema za preradu duvana, oprema za pakovanje duvana, pomoćni aparati	15 - 40	6,67 - 2,5
8.	Plastenici	5 - 10	20 - 10
9.	Oprema za zagrevanje prostorija, oprema za distribuciju električne energije	40 - 60	2,5 - 1,67
10.	Nameštaj, kancelarijska oprema	10 - 30	10 - 3,33
11.	Gasni gorionici	8 - 12	12,5 - 8,33
12.	Labolatorijska oprema	15 - 25	6,67 - 4
13.	Ostalo nepomenuto	5 - 50	20 - 2

Član 31.

Obračun amortizacije počinje od narednog meseca po isteku meseca u kojem je stavka nekretnina, postrojenja i opreme stavljena u upotrebu, odnosno postala raspoloživa za upotrebu.

Obračun amortizacije prestaje kada se stavka nekretnina, postrojenja i opreme isknjiži, kao i kada se reklasifikuje kao stalno sredstvo namenjeno prodaji, u skladu sa odgovarajućim odredbama ovog pravilnika.

Amortizacija se obračunava i kada se stavka nekretnina, postrojenja i opreme ne koristi, osim ukoliko je reklasifikovana kao stalno sredstvo namenjeno prodaji.

Trošak amortizacije za svaki period priznaje se kao rashod perioda, osim ukoliko nije uključen u knjigovodstvenu vrednost drugog sredstva.

Isknjižavanje (povlačenje iz upotrebe i otuđenje)

Član 32.

Nekretnine, postrojenja i oprema isknjižavaju se iz poslovnih knjiga u momentu otuđenja ili kada se trajno povlače iz upotrebe, a od njihovog rashodovanja se ne očekuju nikakve buduće ekonomske koristi.

Gubici ili dobiti koji nastaju povlačenjem nekog sredstva iz upotrebe ili njegovim rashodovanjem utvrđuju se kao razlika između neto dobitaka od otuđenja sredstva, ukoliko ih ima, i njegove knjigovodstvene vrednosti i priznaju se kao prihod ili rashod perioda u kome su nastali.

Član 33.

Nekretnine, postrojenja i oprema koja su u skladu sa *MSFI 5 – Stalna sredstva namenjena prodaji i poslovanja koja prestaju*, ispunjavaju kriterijume da budu klasifikovana kao stalna sredstva namenjena prodaji reklasifikuju se kao obrtna imovina, a vrednuju se u skladu sa odredbama ovog pravilnika koji se odnose na sredstva namenjena prodaji.

Ulaganje u tuđe nekretnine, postrojenja i opremu

Član 34.

Ulaganja koja se vrše u tuđe nekretnine, postrojenja i opremu – koja su uzeta u zakup priznaju se kao posebna stavka stalne imovine, u slučaju kada su takva ulaganja izvršena u sopstveno ime i za sopstveni račun, a u skladu sa ugovorom o zakupu sa vlasnikom iznajmljenog sredstva.

Ulaganja iz stava 1. ovog člana priznaju se kao stalna imovina pod uslovom da su ispunjeni opšti uslovi za priznavanje stalnog sredstva.

Amortizacija ulaganja iz stava 1. ovog člana vrši se na sistematskoj osnovi tokom procenjenog korisnog veka upotrebe, koji može biti jednak ili kraći od perioda trajanja ugovora o zakupu.

Alat i inventar

Član 35.

Alat i inventar za koje se očekuje da će se koristiti duže od jednog obračunskog perioda i čija je pojedinačna vrednost u momentu nabavke veća od prosečne bruto zarade prema zadnjem objavljenom podatku od strane nadležnog državnog organa priznaju se i vrednuju na način utvrđen za nekretnine, postrojenja i opremu.

Alat i inventar koji ne zadovoljavaja uslov iz stava 1. ovog člana priznaje se kao zalihe.

Lizing

Član 36.

Prilikom početnog priznavanja, predmet lizinga se priznaje kao sredstvo u visini nabavne vrednosti.

Elementi nabavne vrednosti opreme uzete u finansijski lizing jesu vrednost predmeta lizinga i drugi inicijalni direktni troškovi koji se mogu direktno pripisati aktivnostima lizinga, kao što su transportni troškovi, troškovi odobrenja zahteva, troškovi montaže, troškovi pravne pomoći i konsultacija i sl.

Lizing naknada (kamata) priznaje se kao finansijski rashod u toku trajanja ugovora o lizingu.

Amortizacija opreme pribavljene putem ugovora o finansijskom lizingu vrši se u skladu sa politikom amortizacije sredstava koja su u vlasništvu.

INVESTICIONE NEKRETNINE

Priznavanje

Član 37.

Investicione nekretnine predstavljaju nekretnine (zemljište ili zgrada - ili deo zgrade, ili oba) koje vlasnik drži radi ostvarivanja prihoda od izdavanja u zakup ili radi uvećanja vrednosti kapitala ili radi jednog i drugog u skladu sa *MRS 40 - Investicione nekretnine*. Pod investicionim nekretninama ne podrazumevaju se nekretnine koje se drže radi korišćenja u proizvodnji ili nabavci dobara ili usluga ili u administrativne svrhe, kao i nekretnine koje se drže radi prodaje u redovnom procesu poslovanja.

Član 38.

Investicione nekretnine se početno priznaju po nabavnoj vrednosti koja se sastoji od nabavne cene uvećane za zavisne troškove nabavke, a umanjene za bilo kakve trgovinske popuste i rabate.

Investicione nekretnine izrađene u sopstvenoj režiji početno se priznaju u visini cene koštanja.

Vrednovanje

Član 39.

Nakon početnog priznavanja, investicione nekretnine se vrednuju po modelu nabavne vrednosti, te podležu obračunu amortizacije i utvrđivanju eventualnog obezvređenja.

Društvo u napomenama obelodanjuje fer vrednost investicionih nekretnina ukoliko se fer vrednost može pouzdano utvrditi. Ukoliko se ne može pouzdano utvrditi Društvo obelodanjuje razloge.

Član 40.

Kada se investiciona nekretnina daje u zakup zajedno sa opremom, ako je vrednost te opreme uključena u fer vrednost investicione nekretnine, oprema se ne iskazuje kao posebno sredstvo.

Naknadni izdaci

Član 41.

Naknadni izdaci se kapitalizuju samo kada je verovatno da će buduće ekonomske koristi povezane sa tim izdacima pripasti privrednom društvu i da mogu pouzdano da se utvrde. Troškovi tekućeg održavanja terete troškove perioda u kome nastanu.

Prestanak priznavanja

Član 42.

Kada investicionu nekretninu započne da koristi njen vlasnik, ona se reklasifikuje na nekretnine, postrojenja i opremu, i njena knjigovodstvena vrednost na dan reklasifikacije postaje njena zatečena vrednost koja će se nadalje amortizovati.

BIOLOŠKA SREDSTVA

Priznavanje

Član 43.

Biološkim sredstvima smatraju se žive životinje ili biljke koje imaju sposobnost biološke transformacije u skladu sa *MRS 41 – Poljoprivreda*.

Vrednovanje

Član 44.

Biološka sredstva se prilikom početnog priznavanja, kao i na svaki datum bilansa, vrednuju po fer vrednosti umanjenoj za procenjene troškove prodaje, osim u slučaju kada se fer vrednost ne može pouzdano utvrditi.

Za biološka sredstva koja se vrednuju po fer vrednosti, ne vrši se obračun amortizacije.

Ako postoji aktivno tržište bioloških sredstava ili poljoprivrednih proizvoda, cena koja se kotira na tom tržištu predstavlja osnov za određivanje fer vrednosti.

Ako ne postoji aktivno tržište, utvrđivanje fer vrednosti vrši se na osnovu tržišnih cena iz poslednje transakcije, pod uslovom da nije bilo značajne promene ekonomskih okolnosti od datuma te transakcije do datuma bilansa stanja. Ukoliko nisu dostupne tržišne cene za konkretno sredstvo, procena se može izvršiti na osnovu tržišnih cena za slična sredstva.

Ako se prilikom početnog priznavanja ne može pouzdano utvrditi fer vrednost bioloških sredstava ta sredstva se vrednuju po nabavnoj vrednosti, odnosno ceni koštanja umanjenoj za amortizaciju i eventualne gubitke od obezvređenja.

Dobitak ili gubitak utvrđen pri početnom priznavanju biološkog sredstva po fer vrednosti umanjenoj za procenjene troškove prodaje, kao i pri promeni fer vrednosti umanjenoj za procenjene troškove prodaje, uključuje se u ostale prihode ili rashode perioda u kome je nastao.

Poljoprivredni proizvodi ubrani od bioloških sredstava privrednog društva vrednuju se po fer vrednosti umanjenoj za procenjene troškove prodaje u momentu ubiranja.

Dobitak ili gubitak utvrđen pri početnom priznavanju poljoprivrednog proizvoda po fer vrednosti umanjenoj za procenjene troškove prodaje uključuje se u ostale prihode ili rashode perioda u kom je nastao.

STALNA SREDSTVA NAMENJENA PRODAJI

Član 45.

Stalno sredstvo (ili raspoloživa grupa) klasifikuje se kao stalno sredstvo namenjeno prodaji u skladu sa *MSFI 5 – Stalna sredstva namenjena prodaji i poslovanja koja prestaju*, ako se njegova knjigovodstvena vrednost može prvenstveno povratiti kroz prodajnu transakciju, a ne kroz nastavak korišćenja.

Da bi sredstvo bilo klasifikovano kao stalno sredstvo namenjeno prodaji, pored uslova iz stava 1. ovog člana, potrebno je da budu ispunjeni i sledeći uslovi:

- sredstvo mora biti dostupno za momentalnu prodaju u svom trenutnom stanju;
- prodaja sredstva mora biti verovatna u roku od jedne godine od dana priznavanja sredstva kao stalnog sredstva namenjenog prodaji, što podrazumeva postojanje plana prodaje ili odluke o prodaji sredstva. Da bi prodaja sredstva bila verovatna, mora postojati tržište za to sredstvo, a ponuđena cena mora biti razumno utvrđena, tako da omogućava prodaju sredstva u roku od godinu dana.

Sredstvo koje je otpisano (amortizovano), odnosno sredstvo čija je neotpisana (sadašnja, odnosno knjigovodstvena) vrednost beznačajna neće biti priznata kao sredstvo namenjeno prodaji.

Vrednovanje

Član 46.

Stalna sredstva koja su priznata kao sredstva namenjena prodaji vrednuju se po nižoj vrednosti od:

- knjigovodstvene (sadašnje) vrednosti; i
- fer vrednosti umanjene za troškove prodaje.

Knjigovodstvena vrednost predstavlja vrednost po kojoj se sredstvo vodi u poslovnim knjigama u momentu njegove reklasifikacije kao sredstva namenjenog prodaji.

Fer vrednost je tržišna vrednost na dan prodaje. Troškovi prodaje su troškovi koji se mogu direktno pripisati prodaji sredstva i koji ne obuhvataju finansijske troškove i troškove poreza. Troškovi prodaje utvrđuju se prema vrednosti u momentu procene, a ne prema visini koja se očekuje u momentu buduće prodaje.

Ako je knjigovodstvena vrednost niža od procenjene fer vrednosti umanjene za troškove prodaje, vrednost po kojoj se stalno sredstvo namenjeno prodaji vrednuje u poslovnim knjigama ostaje nepromenjena. Međutim, ako je knjigovodstvena vrednost veća od fer vrednosti umanjene za troškove prodaje, knjigovodstvena vrednost treba da se koriguje i svede na iznos fer vrednosti umanjene za troškove prodaje.

Razlika između više knjigovodstvene vrednosti i niže fer vrednosti priznaje se kao rashod perioda i to kao rashod po osnovu obezvređenja.

Amortizacija

Član 47.

Po isteku meseca u kojem je stalno sredstvo reklasifikovano kao stalno sredstvo nameno prodaji, obustavlja se obračun amortizacije.

Promena plana prodaje

Član 48.

Ukoliko stalno sredstvo reklasifikovano kao stalno sredstvo namenjeno prodaji na datum bilansa stanja još uvek nije prodato, vrši se perispitivanje da li su i dalje ispunjeni uslovi da sredstvo bude klasifikovano kao stalno sredstvo namenjeno prodaji.

Ako više nisu zadovoljeni kriterijumi za klasifikovanje sredstva kao stalnog sredstva nemenjenog prodaji, vrši se reklasifikacija na stalno sredstvo koje se koristi za obavljanje delatnosti.

U ovom slučaju, stalno sredstvo treba da bude vrednovano po nižoj vrednosti od:

- njegove knjigovodstvene vrednosti pre nego što je sredstvo klasifikovano kao ono koje je namenjeno prodaji, usklađeno za amortizaciju i obezvređenje koje bi bilo priznato da sredstvo nikada nije ni bilo klasifikovano kao obrtna imovina, tj. stalno sredstvo namenjeno prodaji;
- njegove nadoknadive vrednosti na datum odluke da se stalno sredstvo ne proda.

UČEŠĆA U KAPITALU

Član 49.

Ulaganja u zavisna i pridružena pravna lica obuhvatalju se primenom modela nabavne vrednosti.

U skladu sa stavom 1. ovog člana, ulaganje u zavisna i pridružena pravna lica iskazuje se po nabavnoj vrednosti, koja predstavlja fer vrednost nadoknade koja je za njih data, bez uključivanja promene vrednosti učešća koje potiču iz rezultata i po drugim osnovama.

Procena gubitka usled obezbeđenja ulaganja u povezana lica zasniva se na udelu u trenutnoj vrednosti procenjenih budućih tokova gotovine koji će biti ostvareni od strane povezanog pravnog lica, uključujući tokove gotovine iz poslovanja povezanih pravnih lica i prinose po osnovu otuđenja ulaganja.

HARTIJE OD VREDNOSTI

Član 50.

Hartije od vrednosti klasifikuju se kao:

- hartije od vrednosti po fer vrednosti kroz bilans uspeha;
- hartije od vrednosti koje se drže do dospeća; i
- hartije od vrednosti raspoložive za prodaju.

Direktor privrednog društva vrši klasifikaciju hartija od vrednosti pri inicijalnom priznavanju.

Hartije od vrednosti po fer vrednosti kroz bilans uspeha

Član 51.

Hartije od vrednosti koje su klasifikovane kao hartije od vrednosti po fer vrednosti kroz bilans uspeha prilikom početnog priznavanja vrednuju se po fer vrednosti, s tim što se troškovi transakcije ne uključuju u njihovu vrednost, već se priznaju kao troškovi perioda.

Najmanje na svaki datum bilansa stanja utvrđuje se fer vrednost, a efekat po osnovu promene fer vrednosti priznaje se u bilansu uspeha kao prihod ili rashod perioda.

Hartije od vrednosti koje se drže do dospeća

Član 52.

Hartije od vrednosti koje se drže do dospeća, poput blagajničkog zapisa, komercijalnih zapisa, eskontovanih menica i obveznica u stranoj valuti koje potiču od stare devizne štednje, su nederivativna finansijska sredstva sa fiksnom ili odredivom isplatom i fiksnim dospećima za koja rukovodstvo ima nameru i mogućnost da drži do dospeća. U slučaju da privredno društvo odluči da proda više od beznačajne sume ovih sredstava koja se drže do dospeća, cela kategorija se reklasifikuje kao raspoloživa za prodaju.

Hartije od vrednosti koja se drže do dospeća klasifikuju se kao dugoročna sredstva, osim ako su rokovi dospeća kraći od 12 meseci od datuma bilansa kada se klasifikuju kao kratkoročna sredstva.

Hartije od vrednosti koje se drže do dospeća iskazuju se po amortizovanoj vrednosti, primenom metode efektivnog prinosa. Amortizovana vrednost obračunava se uzimanjem u obzir svih diskonta ili premija pri kupovini, u toku perioda dospeća.

Iznos gubitka usled obezvređenja hartija od vrednosti koje se drže do dospeća obračunava se kao razlika između knjigovodstvene vrednosti ulaganja i trenutne vrednosti očekivanih tokova gotovine, eskontovanih po originalnoj kamatnoj stopi ulaganja i iskazuje se u bilansu uspeha.

Hartije od vrednosti raspoložive za prodaju

Član 53.

Hartije od vrednosti raspoložive za prodaju su hartije za koje postoji namera da se drže tokom neodređenog vremenskog perioda, koje mogu da se prodaju prema potrebama za likvidnošću ili zbog promena kamatne stope, promena deviznog kursa ili promena cene kapitala. Hartije od vrednosti raspoložive raspoloživa za prodaju predstavljaju nederivativna sredstva koja su svrstana u ovu kategoriju ili nisu klasifikovana ni u jednu drugu kategoriju.

Hartije od vrednosti raspoložive za prodaju inicijalno se priznaju po fer vrednosti, uvećanoj za transakcione troškove koji se direktno mogu pripisati njihovom sticanju.

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju naknadno se vrednuju po fer vrednosti, osim ukoliko se fer vrednost ne može pouzdano utvrditi. Promene u fer vrednosti finansijskih sredstava koje su klasifikovane kao raspoložive za prodaju priznaju se u kapitalu, u okviru revalorizacionih rezervi. U slučaju da se fer vrednost ne može pouzdano utvrditi, vrednovanje se vrši po nabavnoj vrednosti.

Kada se hartije od vrednosti klasifikovane kao hartije od vrednosti raspoložive za prodaju otuđe ili kada im se umanja vrednost, akumulirane korekcije fer vrednosti priznate u okviru kapitala evidentiraju se u bilansu uspeha kao dobiti ili gubici od ulaganja u hartije od vrednosti.

Fer vrednost hartija od vrednosti koje se kotiraju na berzi zasniva se na tekućim cenama ponude. Ukoliko tržište nekog finansijskog sredstva nije aktivno za hartije od vrednosti koje se kotiraju, privredno društvo utvrđuje fer vrednost tehnikama procene. To uključuje primenu nedavnih transakcija između nezavisnih stranaka, pozivanje na druge instrumente koji su suštinski isti, analizu diskontovanih novčanih tokova i opciju modela formiranja cena maksimalnim korišćenjem informacija sa tržišta, a uz što je manje moguće oslanjanje na informacije karakteristične za samo privredno društvo.

ZALIHE

Član 54.

Zalihe su sredstva koja:

- se drže za prodaju u uobičajenom toku poslovanja;
- su u procesu proizvodnje a namenjene su za prodaju; ili
- su u obliku materijala ili pomoćnih sredstava koja se troše u procesu proizvodnje ili prilikom pružanja usluga.

Zalihe obuhvataju:

- osnovni i pomoćni materijal koji će biti iskorišćeni u procesu proizvodnje;
- nedovršene proizvode čija je proizvodnja u toku;
- gotove proizvode koje je proizvelo privredno društvo; i
- robu koja je nabavljena i drži se radi preprodaje, uključujući nekretnine (zemljište, građevinske objekte i ostale nekretnine) pribavljene radi dalje prodaje.

Zalihe materijala, nedovršene proizvodnje, gotovih proizvoda i robe, izuzev zaliha poljoprivrednih proizvoda, računovodstveno se obuhvataju u skladu sa *MRS 2 – Zalihe*.

Zalihe materijala

Član 55.

Zalihe materijala koje se nabavljaju od dobavljača prilikom priznavanja vrednuju se po nabavnoj vrednosti. Zalihe materijala nastale kao sopstveni učinak privrednog društva vrednuju se po ceni koštanja.

Zalihe materijala koje se nabavljaju od dobavljača vrednuju se na datum bilansa po nabavnoj vrednosti ili po neto prodajnoj vrednosti, ako je niža.

Zalihe materijala koji je proizveden kao sopstveni učinak privredno društvo vrednuje na datum bilansa po ceni koštanja ili po neto prodajnoj vrednosti ako je niža.

Nabavnu vrednost materijala, pored fakturne vrednosti dobavljača, čine i direktni zavisni troškovi nabavke, umanjeni za popuste i rabate. Direktnim zavisnim troškovima nabavke smatraju se:

- carine i druge uvozne dažbine;
- troškovi prevoza do sopstvenog skladišta, uključujući prevoz sopstvenim sredstvima po ceni koštanja koja ne može biti veća od tržišne vrednosti;
- špediterske i posredničke usluge; i
- drugi troškovi koji nastaju kako bi se zalihe dovele u stanje i na lokaciju koje je rukovodstvo predvidelo.

Kada se materijal proizvodi kao proizvod sopstvene proizvodnje i dalje koristi u narednoj fazi procesa proizvodnje, njegova procena vrši se u visini troškova proizvodnje tih zaliha, a najviše do neto prodajne vrednosti tih zaliha.

Procenu neto prodajne vrednosti zaliha materijala vrši posebna komisija koju obrazuje generalni direktor društva.

Obračun izlaza (utroška) zaliha materijala, vrši se po metodi prosečne ponderisane cene.

Utvrđivanje ponderisane prosečne cene vrši se posle svakog novog ulaza materijala.

Zalihe nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda

Član 56.

Zalihe nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda se prilikom početnog priznavanja *vrednuju po ceni koštanja*.

Zalihe nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda vrednuju se na datum bilansa *po ceni koštanja ili po neto prodajnoj vrednosti, ako je niža*.

Cenu koštanja čine:

- troškovi direktnog materijala;
- troškovi direktnog rada;
- troškovi pomoćnog materijala
- amortizacija opreme u proizvodnji
- indirektni, odnosno opšti proizvodni troškovi;

U vrednost zaliha nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda se ne uključuju, već predstavljaju rashode perioda u kome su nastali, sledeći troškovi:

- zarade organa uprave i naknade za rad članovima Odbora direktora, osiguranje koje nema uticaj na proizvod;
- opšti administrativni troškovi, koji ne doprinose dovođenju zaliha na sadašnje mesto i u sadašnje stanje;
- troškovi amortizacije i održavanja stalnih sredstava koji nisu uključeni u proizvodni proces;
- troškovi marketinga, reklame, prodaje, distribucije, reprezentacije, režijskih troškovi;
- troškovi neuobičajeno velikog otpisa otpadnog materijala, rada ili drugih proizvodnih troškova;
- troškovi članarina;
- troškovi istraživanja;
- troškovi razvoja, osim kada se odnose na dizajn ili konstrukciju predmeta namenjenih prodaji.
- troškovi skladištenja (osim ako ti troškovi nisu neophodni u procesu proizvodnje pre naredne faze proizvodnje);
- troškovi prodaje; i
- troškovi pozajmljivanja.

Raspored opštih fiksnih troškova zasniva se na uobičajnom kapacitetu proizvodnje. Uobičajni kapacitet proizvodnje predstavlja proizvodnju, za koju se očekuje da će u proseku biti ostvarena u okviru većeg broja perioda ili sezona u uobičajnim uslovima, uzimajući u obzir tom prilikom umanjenje kapaciteta usled planiranog održavanja. Stvarni nivo proizvodnje može se koristiti samo ukoliko je približan uobičajnom kapacitetu. Iznos opštih fiksnih troškova koji se raspoređuje na svaku jedinicu proizvoda se ne povećava usled nižeg obima proizvodnje ili neiskorišćenog proizvodnog kapaciteta. Neraspoređeni opšti troškovi priznaju se kao rashod perioda u kome su nastali.

Zalihe nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda se u toku godine vode po planskim cenama koštanja. Na kraju godine se vrši obračun stvarne cene koštanja kroz dokument „obračun proizvodnje“. Svako pojedinačnoj stavci zaliha nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda se dodaju pripadajući troškovi proizvodnje, te se utvrđuju pojedinačne stvarne cene koštanja.